

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОВЕРКИТЕ В ЗАТВОРА В ГРАД БЕЛЕНЕ; АРЕСТИ В
ГРАДОВЕТЕ РУСЕ, РАЗГРАД, ШУМЕН, ТЪРГОВИЩЕ И ВЕЛИКО
ТЪРНОВО; ОБЩЕЖИТИЕ ОТ ОТКРИТ ТИП В ГРАД ВЕЛИКО
ТЪРНОВО И ОБЛАСТНИ ДИРЕКЦИИ НА ПОЛИЦИЯТА В РУСЕ;
РАЗГРАД, ТЪРГОВИЩЕ И ВЕЛИКО ТЪРНОВО.

Съгласно Заповед № РД-08-48 от 16.10.2017 г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: Димитър Бонгалов, Христо Атанасов и Силвия Славева извърши проверка в периода 23.10.2017 г. – 27.10.2017 г., в гореуказаните обекти.

Съгласно чл. 28в от Закона за омбудсмана, екипът действа като Национален превантивен механизъм с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон. Докладът е публичен, съобразно чл. 4, ал. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Екипът благодари за оказаното съдействие от страна на администрацията в проверяваните обекти.

I. МЕСТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ КЪМ МИНИСТЕРСТВО НА
ПРАВОСЪДИЕТО

1. ЗАТВОР – ГРАД БЕЛЕНЕ

Затворът е бил посетен от Националния превантивен механизъм (НПМ) през 2012 г. и 2015 г. Основните препоръки бяха свързани с лоши битови условия; пренаселеност и липса на достатъчно смислени дейности.

Европейският комитет против изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание (КПИ) е посетил затвора през 2014 г.

По мнението на Комитета, цялостното състояние на затворническите помещения в затворите в гр. Белене, гр. Бургас и гр. София, както и в Поправителния дом в гр. Бойчиновци, беше толкова лошо, че представляваше сериозен риск за здравето, както за затворниците, така и за персонала.

Относно този затвор КПИ призовава българските власти да предприемат следните мерки:

- Да прегледат (и, където е необходимо, да намалят) нивата на населеност в килиите с оглед да се гарантира най-малко 4 м² площ на затворник в килии с многобройни затворници;

- Да гарантират, че всеки затворник разполага с легло, чист дюшек, а също така одеяла и спално бельо, които редовно се перат;
- Да ремонтират обитаваните помещения, като обърнат особено внимание на състоянието на подовете, стените и таваните, както и мебелите;
- Да осигурят ефективното и редовно извършване на дезинфекция в помещенията на заведенията.

В по-общи линии, що се отнася до затвора в гр. Белене, Комитетът е на мнение, че единствено програма за пълен основен ремонт може удовлетворително да реши сериозните проблеми, тъй като недостатъците в структурата на затвора не могат да се изменят без да се инвестират значителни средства. КПИ приканва българските власти да обмислят затварянето на затвора в гр. Белене и изграждането на ново заведение с местоположение на сушата и по възможност близо до голям градски и комуникационен център.

а/ Пренаселеност

Капацитетът на затвора в корпуса на затвора е 395 лица. В деня на посещението на НПМ, в затвора бяха настанени 377 лица. Налице е средна площ от 4 кв. м. въпреки че се наблюдава незначително инцидентно пренаселване свързано със съвместимост при настаняването на задържаните лица, но няма подадени сигнали. НПМ отчита, че за първи път при осъществяваните проверки, този затвор отговаря на стандарта за средно 4 кв. м. на задържано лице.

Не е така с наказателната килия. Бе измерен размер 1.75 на 2.40 м. Ако от тази площ с извади площта на санитарния възел, то жилищната площ е малко над 3 кв. м. Осветеността за дневна светлина е 15 лукса. В тоалетната липсва казанче и е налице ниска преграда.

Решен е и един дългогодишен проблем, като в началото на 2017 г. бе открито ново затворническо общежитие от открит тип към затвора в гр. Белене. Новата сграда е с капацитет от 70 души при предвидени 4 кв. м. жилищна площ на лице, санитарни възли във всяка килия и бани. Реално настанени са 87 лишени от свобода поради налични външни работни места. Трудовата заетост е 100 %. Има обособена стая за провеждане на групова работа с лишените от свобода, както и стая за провеждане на индивидуална работа и консултиране с инспекторите по социална дейност и с психолозите. Предвидени са и площи за спорт и отдых на открито. Общежитието е изградено със средства на Държавен предприятие „Фонд затворно дело“ (ДФФЗД). Изпълнен е ангажимент на българската страна, поет в отговора до КПИ.

б/ Употреба на сила, помощни средства и оръжие

Не постъпиха сигнали относно употреба на сила от страна на надзорния състав или за насилие между лишените от свобода. В регистъра за употреба на сила са отбелязани 5 случая за 2017 г., което е два пъти по-малко в сравнение с 2016 г. За

съжаление продължават случаите на постоянно фиксиране на лишени от свобода в болнични заведения. Действията са съобразно инструкцията, която изрично изисква такова фиксиране към неподвижни предмети (парно или пружина на легло).

НПМ отново припомня, че използването на белезници в болнични заведения е в противоречие с чл. 114 от ЗИНЗС и представлява подлагане на болни лишени от свобода на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. НПМ отново настоява главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН), съответно Министъра на правосъдието, да вземат изискуемите административни мерки за преустановяване на тези неправомерни действия в системата за лишаване от свобода или да внесат необходимите нормативни промени, отчитащи оценката на риска на охраняваното лице, обзавеждането на помещението и недопускащи постоянно 24-часово фиксиране с белезници.

Инструкцията на външния пост позволява употребата на оръжие след предупредителен изстрел спрямо лишен от свобода, опитващ се да избяга. Това за нас е инструкция за извършване на убийство. Това не е проблем само в този затвор, а за цялата система в местата за лишаване от свобода от закрит тип.

Не е общественоопасно деянието, което е извършено при неизбежна отбрана, указва чл. 13 от Наказателния кодекс (НК). Съдебната практика е еднопосочна, че в случаи на бягство не е налице неизбежна отбрана. НПМ отново обръща внимание, че инструкцията за постове на вишките регламентира начин на убийство и засяга правото на живот не само на лишен от свобода, но може служител, изпълнил тази инструкция да бъде лишен от свобода. За нас няма съмнение, че и издалят инструкцията вероятно ще се разглежда от прокуратурата и съда като съизвършител. Ето защо НПМ препоръчва на главния директор на ГДИН незабавно да коригира въпросните инструкции и да обмисли възможността за замяната на тези постове с необходима за целта техника.

в/ Хранене

В подготвяното седмично меню е определен грамаж, но не и килокалории. НПМ препоръчва на началника на затвора за в бъдеще да отрази изискването на чл. 84, ал. 2, т. 1 от ЗИНЗС относно калориен състав на храната, съобразно утвърдената таблица от министъра на правосъдието.

Не се изпълнява т. 31.5 от Европейските правила за затворите, а именно: „Като се спазват изискванията за поддържане на хигиена, вътрешен ред и сигурност, затворниците имат право да купуват или получават по друг начин стоки, в т. ч. храна и напитки за собствена употреба на цени, които не са неестествено по-високи от цените в свободното общество.“

Проблемите с цените в лавките към затвора си остават и се задълбочават. Постъпиха оплаквания относно липса на яйца, малотрайни колбаси, майонеза и др. До подготвянето на настоящият доклад постъпиха сигнали и от други затвори за срыв в доставките на кашкавал, силене, ядки и др. Служебно са ни известни затруднения с недобросъвестен доставчик на ДПФЗД, но поради излишни обществени поръчки и

наличен монопол по доставките (определени продукти не може да се внасят при свиждане и може да се закупуват само от лавките по заповед на министъра на правосъдието) очевидно тези проблеми, ще се повтарят и задълбочават.

в/ Социални дейности

Администрацията на затвора съставя седмични планове за социални дейности, като дневният график включва между 30 до 50 вида занимания. По инициатива на лишен от свобода и с подкрепата на администрацията се осъществява и програма „от А до Я“ за сомокоригиране на лишените от свобода. Програмата е на доброволен принцип.

Като цяло позитивната ни оценка е, че администрацията на затвора не е репресивна, а социално насочена, въпреки недофинансиране на социалните дейности от бюджета.

г/ Лишени от свобода с доживотни присъди

Изтърпяват присъда 14 лишени от свобода, от които трима са включени в общи помещения. На двама от тях е сменен специалният режим със строг през 2015 г. и 2017 г., но все още изтърпяват наказанието си в зоната за повишена сигурност. С най-голяма изолация са трима от осъдените, съответно 2004 г.; 2002 г. и 2006 г.

д/ Административен капацитет

Не са установени незаконосъобразни актове на администрацията с изключение на гореуказаните инструкции.

Има незаети 7 щатни бройки, но количеството извънреден труд (между 30 до 50 часа за тримесечие) и изплатени 124503,68 лв. за 10 месеца на 2017 г. показват явен недостиг на персонал. Ръководството осъществява редовно извънреден труд след работно време, за да се справи с административната дейност на затвора. На това се дължи и необичайно малкият брой жалби, приети от проверяващия екип (9 броя). Справките по тези жалби бяха направени също за впечатляващо кратък срок.

Има проблем, специално за този затвор, при откриване на външни постове и охрана във външни лечебни заведения, поради обстоятелството, че на територията на община Белене няма нужните лечебни заведения. Съобразно чл. 2 от Наредбата за командировките в страната, командировките се определят в календарни дни и включват дните за изпълнението на задачата и дните на пътуването. Тоест не се дължи възнаграждение за извънреден труд за време на пътуването. Ако външният пост например в гр. Плевен изисква 4 човека при смяна по 12 часа, то те би следвало да бъдат командировани за времето на цялото лечение и в този случай би следвало да им се изплащат нощни. Ако постовете се назначават ежедневно, то се оказва, че се

осъществява излишен транспорт, за да не се осъществяват разходи за нощни. Вероятно е възможно да се осигури преспиване на такъв екип в служебни помещения на затвора или учебния център, или да се поеме конвойт от съдебната охрана, а постът от надзиратели в затвора в гр. Плевен. В тази връзка НПМ би желал да получи информация относно възможностите за решаване на проблема от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ или становище относно промяна в Наредбата.

На второ място, има нецелесъобразни конвои от страна на съдебната охрана и свързаното с това ненужно настаняване в затвора в гр. Плевен. Причина за това е, че делата се гледат в административен или окръжен съд в гр. Плевен. Чл. 135, изречение второ от Гражданския процесуален кодекс дава правна възможност да се провеждат съдебни заседания извън сградата на съда, ако по този начин може да бъдат избегнати по-големи разходи. Това се осъществява, но в незначителен обем спрямо възможностите. Възможно е да се създаде задължение на съда, когато в процеса участва лишен от свобода, да извърши преценка относно процесуалните възможности и да се произнесе за неизбежност относно осъществяване на конвойната дейност (така наречения съдебен туризъм). Особено в този затвор е видно, че разходите са по-големи, без да е необходима счетоводна справка. Това е правило и за другите затвори, независимо че се намират в чертите на града, в който е и въпросният съд. Многократно установяваме такава ненужна конвойна дейност, включително ползвана от прокуратура и следствие. Ето защо НПМ препоръчва на министъра на правосъдието и главния директор на Главна дирекция „Охрана“ да предоставят необходимата счетоводна справка за осъществени бюджетни разходи по конвой от затвор до съдебна сграда и проблемът да се обсъди във Висшия съдебен съвет, относно необходимост за промяна в нормативната уредба или подобряване организацията на дейността.

Като цяло предходни препоръки от наблюдаващи органи са изпълнени в този затвор. Остават обичайните проблеми, свързани с наличие на хлебарки, дървеници и др., въпреки осъществените дезинфекции. (Има оплаквания, въпреки че е пръскано преди месец.) Наблюденията показват, че този проблем се решава само в местата за лишаване от свобода, където са осъществени основни ремонти и е подменен постелъчният инвентар. Българската страна в отговора си до КПИ през 2014 г. посочва, че на този етап не може да закрие или премести затвора в гр. Белене. Обосновката е, че е необходимо изграждането на нови затвори. Няма яснота в отговора кога и как въпросите с този износен сграден фонд, ще бъдат решени. Очевидно и не могат да бъдат решени в рамките на ГДИН и Министерството на правосъдието по следните причини:

Ако въпросът се решава в рамките на тези ведомства е нормално да бъде направена преценка, че има достатъчно затвори в региона (Белене, Плевен и Ловеч) и да се търси изграждане на нов затвор в региона на градовете Русе или Силистра. И в този случай е необходимо бюджетно програмиране, свързано с отпускане на необходимите бюджетни средства, обучение на този нов за региона персонал (вече има положителен, а и отрицателен опит във връзка с откриване на общежитието в Дебелт), а и решаване на трудово-правни въпроси с излишен персонал в затвора в гр. Белене. Липсата на визия относно развитие на местата за лишаване от свобода, очевидно засяга правата не само на лишените от свобода, но създава и несигурност в персонала.

Ето защо НПМ препоръчва на министъра на правосъдието, съответно Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ да подготвят такава визия за развитие на затвори, общежития и особено арести.

Без съмнение по-лесен вариант за администрацията на ГДИН, а и Министерството на правосъдието е да търсят иновация на този съществуващ сграден фонд. (При последващо закриване тези разходи, ще се окажат неоправдани.) В този случай остават въпросите, свързани не само с лошите транспортни връзки, но и съществуващият понтонен мост, осигуряващ достъп до острова. Налага се обвързване на тези инвестиции за подсигуряване на надеждна транспортна връзка с острова, което неминуемо налага сътрудничество с община Белене и Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Служебно ни е известно от предходни посещения в този затвор, че община Белене има виждане за изграждане на крайречна градина и мост към острова, свързано с оттегляне на оградата на затвора от подхода към понтонния мост. Собствените приходи на общината позволяват годишни капиталови разходи за асфалтово покритие на една от улиците. При сегашното ни посещение получихме данни, че на територията на града работят служители само във военно поделение, затвора и местната администрация. Ако има други работящи, то дейността им е свързана главно с бюджетната сфера. Изцяло вижданията за развитието на общината се свързват с неясното бъдеще на атомната електроцентрала. Евентуалното закриване на затвора вероятно ще се отрази в значителна степен и за развитието на региона (детски градини, училища, болници, съд, прокуратура и др.) В тази община, по наше мнение, не само органите на местното самоуправление, но и гражданите ще бъдат против закриването на затвора. Практиката показва, че ако се отрива нов затвор в друга община, то очакванията са гражданите да бъдат против. Съобразно чл. 4, т. 6 от Европейската харта за местно самоуправление, в процеса на планиране и на взимане на решения, доколкото това е възможно, своевременно и по подходящ начин трябва да се взема становището на органите на местно самоуправление по всички пряко засягащи ги въпроси.

В тази връзка НПМ препоръчва:

На председателя на общинския съвет в община Белене да предостави становище на общинския съвет относно закриване или запазване на затвора в гр. Белене и свързаните с това необходими мероприятия за отчитане на интересите на местното население.

На министъра на регионалното развитие и благоустройството да извърши преценка относно възможностите и срокове за построяване на мост в замяна на съществуващия понтон.

На база на гореизложените становища, като отчете доколкото е възможно и интересите на местното население, министърът на правосъдието да се произнесе относно запазване на затвора с прогнозни срокове за реновиране на сградния фонд или евентуално режим на търпимост с определен срок и предстоящо закриване, примерно след изграждане на нов затвор в друга община.

2. АРЕСТ – гр. РУСЕ

С писмо рег № 07-00-2 от 26.02.2015 г. омбудсманът на Република България е уведомен, че е направен ремонт в ареста, като са ремонтирани 12 килии от общо 23. Предстои ремонт през 2015 г. и на останалите килии. Ползва се място за разходка в закрито помещение, но е изготвена заявка за обществена поръчка за преустройство на подпокривното пространство (рег № 2050/11.07.2014 г.). Щатната численост от 34 човека е оценена като достатъчна.

Ремонтът на 23 спални помещения е направен. Заявеният капацитет при 4 кв. м. средно на задържано лице е 32 места. В момента на посещенията имаше задържани 30 лица. Не е решен проблемът с мястото за разходка. Така направеният ремонт не отговаря на изискванията. Спалните помещения са без дневна светлина, санитарния възел е без преграда. Не е решен и проблемът с пренаселеността. Действителния капацитет, който правилно се поддържа от администрацията на ареста е 52 легла. Има пикови натоварвания, които надхвърлят дори и броя на леглата (58). Надзорният състав е недостатъчен. Предоставени са допълнително 4 служители, но има 9 неработящи. От създаването си арестът винаги е бил само с 1 работещ етаж и втори, който не се ползва. Ако може да се приеме за нормална пренаселеност, поради липса на жилищна площ, то тук причината за пренаселеността винаги е била в липсата на надзорен състав. Служебно ни е известно, че в ареста преди години са били настанявани над 130 лица.

Няма регистър за употреба на сила (или е забравен), но има един регистриран случай на охлузване за 2017 г.

През 2012 г. НПМ е препоръчал на Министъра на правосъдието да извърши преценка относно необходимостта от въвеждане в експлоатация и на другия етаж на ареста в гр. Русе.

НПМ отново препоръчва увеличаване на щата на ареста с необходим брой надзиратели за включване в експлоатация и неработещия етаж, независимо от обстоятелството, че не предоставя достъп до течаща вода и санитарен възел, но поне обезпечава и гарантира необходимата жилищна площ. Разбира се и осъществяване на ремонт на целия арест, за да се осигури достъп до дневна светлина; санитарни възли с преграда до тавана и място за разходка.

3. АРЕСТ – гр. РАЗГРАД

Капацитетът на ареста е за 50 лица. В деня на посещенията имаше 4 задържани лица. Няма прегради на тоалетните и достатъчно дневна светлина. На покрива не е изградено място за разходка.

4. АРЕСТ – гр. ШУМЕН

НПМ оценява материално-битовите условия в ареста в гр. Шумен като едни от най-добрите в местата за лишаване от свобода в страната.

През 2012 г. НПМ е установил, че не се спазва изискването за предоставяне на 4 кв. м. жилищна площ на човек. Тогава е нямало санитарни възли. През 2017 г. по капацитет са указани 39 места, но разполага с 49 легла. Арестът не съответства на изискуемите 4 кв. м. Така например в 3 килия с размери 4.40 на 3.80 м. при площ на санитарния възел 1.35 на 1.10 м. са разположени 3 легла при 203 лукса осветление. Имаше задържани 12 лица към момента на посещенияето. Арестът разполага с 6 места за свиждане и 1 стая за адвокатско свиждане или процесуални действия. В регистъра за травмите са отразени 3 случая за 2017 г. Установено е задържано лице на 05.12.2016 г. в РУП – гр. Шумен с контузии на гръдния кош, фрактура на две ребра и фрактура на носа. Същият твърди, че е бит в колата след задържането. Броят и видът травми указват употреба на сила над необходимото.

5. АРЕСТ – гр. ТЪРГОВИЩЕ

Арестът разполага с 15 помещения за задържане. Капацитетът реално е 40 легла. Декларира се от 2012 г. капацитет 20 места. През 2012 г. при посещенияето ни е имало 20 задържани, а при настоящото посещение имаше 5 задържани. Очевидно се поддържа капацитет над декларирания, но фактически се поддържа капацитет за пикови натоварвания и има постоянна готовност за нарушаване на изискуемите 4 кв. м. В първа килия бе измерена площ 3.85 на 3 м., тоест обща площ 11.55 кв. м. Санитарният възел заема площ 1.35 на 1 м. В стаята са разположени 4 кревата. Тоест средната жилищна площ е 2.5 кв. м. В 7 и 9 килия дневната светлина е 5, съответно 9 лукса. Няма прегради на санитарния възел и място на разходка на открито. Към стаята за разходка има опасен подход (хлъзгав наклон в коридора). Пиковите натоварвания са до 20 задържани лица. Броят на леглата би могъл да бъде намален, за да се отговори на изискуемите 4 кв. м. Не бе установен регистър за употреба на сила, но няма нанесени травми. В случаите на употреба на сила или помощни средства се пишат докладни записки. Има 1 помещение за преградно свиждане, като то се провежда от понеделник до петък. Фактическият капацитет следва да се приведе в съответствие с декларирания. Разбираема е необходимостта да се държат кревати на склад и в случай на необходимост да се монтират допълнително, но за НПМ капацитетът е реално съществуващият брой кревати, а не декларираните.

6. АРЕСТ – гр. ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Арестът разполага с 11 помещения всяко по 8 кв. м. Капацитетът е 44 легла, но по квадратни метри би следвало да бъде 22 места. При посещенияето имаше 24 задържани лица. Капацитетът е 44 души, като не се спазва изискването за предоставяне на 4 кв. м. жилищна площ на човек. Спалните помещения са 11 на брой с по 4 легла, разположени на две нива. Към момента на посещенияето настанените в ареста задържани лица са 40. През 2012 г. при посещенияето на ареста от НПМ е имало 40 задържани лица. Тогава НПМ е изразил становище за преместване на ареста в общежитието от открит тип, което продължава да се поддържа. В ареста не бе изложена актуалната заповед на министъра на правосъдието за разрешените вещи.

II МЕСТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ КЪМ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

1. ОБЩИ БЕЛЕЖКИ

Извънредният труд в системата на Министерството на вътрешните работи (МВР) за тримесечие се движи в диапазона от 50 до 70 часа, за разлика от системата на Министерството на правосъдието, където диапазонът е от 30 до 50 часа. В проведените разговори със служителите се изтъква необходимост от увеличаване на щатната численост. В същото време се наблюдават доста дейности в МВР, водещи до ненужна ангажираност на персонала и които биха могли да бъдат оптимизирани (например проверките по спазване на процесуалната мярка „домашен арест“).

В хода на проверката се установява, че съдилищата прилагат много рядко, а на места не се прилага, задържане в структурни поделения на МВР. НПОМ оценява тази практика за целесъобразна. Един от нормативните актове даващи тази възможност е Указа за борба с дребното хулиганство (УБДХ). Този указ предвижда задържане до 15 денонощия или глоба от 100 до 500 лв. Последните изменения през 2014 г. са свързани с приетия Закон за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия. По него се допуска задържане в териториална структура на МВР (до 25 денонощия); глоба или безвъзмезден труд в полза на обществото. Съществува възможност и за налагане на принудителна административна мярка – забрана за посещение на спортни мероприятия в страната и в чужбина. Тази мярка е възложена за изпълнение на така наречения „отговорник по сигурността“, назначен от собствениците или ползвателите на спортните съоръжения. За тази цел информация може да им бъде предоставена при поискване само за целите на този закон.

В сила е Закон за признаване, изпълнение и изпращане на актове за налагане на мерки за процесуална принуда, различни от мерките, изискващи задържане. Този закон се прилага за актове, с които в наказателното производство на обвиняемия се налагат мерки за процесуална принуда, включващи следните задължения и забрани: задължение да информира определен орган за всяка промяна в мястото си на пребиваване, включително за целите на получаването на призовки, съобщения и книжа в хода на наказателното производство; забрана да посещава определени населени места, райони или обекти; задължение да се намира на определено място и в определено време, ако последното е необходимо; забрана за напускане на територията на изпълняващата държава; задължение да се явява в определени часове пред определен орган; забрана да осъществява контакт с определени лица, свързани с извършеното престъпление; забрана да упражнява определени дейности, свързани с извършеното престъпление, включително упражняване на определена професия или дейност; задължение да се представи гаранция.

Тези мерки са аналогични на указаните в Препоръка CM/Rec(2010)1 на Комитета на министрите на държавите-членки относно правилата на Съвета на Европа за пробацията, като там тези са определени, като санкции и мерки, които задържат закононарушителите в обществото и включват някои ограничения на свободата им чрез налагане на условия и/или задължения. Терминът обозначава всяка санкция, наложена от съдебен или административен орган и всяка мярка, приета преди или вместо решение за налагане на санкция, както и начините за изпълнение на присъдата за

лишаване от свобода извън затвор. Тоест тези мерки не се прилагат само към обвиняеми, а и към лица, допуснали административни нарушения. По същество те допускат и включване на електронно наблюдение (така наречените гривни). Примерно при забрана за посещение на спортни мероприятия. Такива мерки са приложими към лица, извършили домашно насилие или към мигранти, подлежащи на експулсиране от страната, вместо задържане в центровете и други. Разбира се са необходими и нови пробационни мерки, като алтернатива на процесуалните мерки „задържане под стража“ и „домашен арест“.

Определено Указът за борба с дребното хулиганство е остарял и не може да отговори на изискванията на обществото за превенция на правонарушителите. Простото задържане в структурно поделение на МВР не води до ефективна работа с правонарушителите, а често води до прекратяване на трудови правоотношения, създаване на проблеми на семейството на правонарушителя, свързани с издръжката му и задълбочава проблемите вместо да ги решава.

В МВР няма помещения, в които да има денонощен достъп до санитарен възел и течаща вода. Няма и такива нормативни изисквания. Задържане за повече от 24 часа при такива условия неминуемо ще се разглежда като изтезание или нечовешко и нехуманно отнасяне. Изграждането на такива помещения е не само явно нецелесъобразно, но и неефективно. На второ място е неефективен досегашният контрол на процесуалната мярка „домашен арест“ поради ангажимент на служители от МВР с проверки на място, вместо използване на технически средства (например гласово разпознаване по телефон).

Ето защо НПМ препоръчва на министъра на правосъдието и министъра на вътрешните работи да създадат работна група за изменение и допълнение на Закона за административните нарушения и наказания, в която да се въведат обществени мерки и санкции или така наречените у нас принудителни административни мерки, включително свързани и с електронен надзор със съответните изменения в: Закона за опазване на обществения ред при провеждане на спортни мероприятия; Закона за домашното насилие; Закона за чужденците в Република България и отмяна на Указа за дребното хулиганство.

2. РУП – гр. ВЕТОВО

Управлението разполага с две помещения за задържане, всяко разделено с метални прегради и коридор между тях. В коридора е разположена мивка. Във всяко от тези 4 помещения има дървена пейка с метални крака. Свиждането се провежда в кабинети. Съобразно чл. 58, ал. 2 от Инструкция № 8121з-78 от 24 януари 2015 г., в помещенията за задържане се осигурява място за почивка – нар или легло. Няма легална дефиниция относно понятието „нар“, но в граждански смисъл означава легло, което представлява дъски, подредени върху дървени поставки. Стандартен размер за легло за 1 човек е 82 м. ширина на 190 м. дължина. Тези пейки не отговарят на стандарта за почивка. Няма данни за наличен дюшек или одеяла. Следва да се отбележи, че и в Инструкцията липсва изискване нарът да бъде с дюшек. Въпреки че помещенията са ремонтирани, то очевидно има проблем с канализацията на сградата и налична неприятна миризма в местата за задържане. През 2017 г., до деня на посещението, са били задържани 13 лица. Не се установи разход за изхранването им. Дадено бе обяснение, че са били местни лица и са получили храна от близките си, както и че управлението не разполага с финансови средства за целта.

3. РУП – гр. РАЗГРАД

Мястото за задържане представлява две клетки с пейки. Непълнолетните се задържат в задънен коридор. Липсва достъп до дневна светлина в помещенията. НПМ препоръчва на министъра на вътрешните работи да се осъществи незабавно основен ремонт или да се преустанови експлоатацията на тези помещения.

4. РУП – гр. ШУМЕН

Управлението разполага с 4 помещения за задържане с общ капацитет за 8 лица. За 2017 г., до датата на посещението, е имало 524 задържани лица. Липсва достатъчен достъп до дневна светлина. За сравнение бяха измерени 7 лукса дневна светлина и 45 лукса изкуствено осветление, при 267 лукса дневна светлина в мястото за задържане на непълнолетни. На същото място са и местата за задържане по Указа за борба с дребното хулиганство.

5. РУП – гр. ВЕЛИКИ ПРЕСЛАВ

Районното управление разполага с 4 килии за задържане без достъп до дневна светлина поради наличие на коридор пред помещенията (46 лукса изкуствено осветление). Помещенията са 6.2 кв. м. с два кревата. Тоест няма изискуемите 4 кв. м. Имало е 54 задържани лица през 2017 г. до деня на посещението. В управлението няма стая за разпознаване, както и обособено помещение за адвокатско свиждане. Очевидно помещенията са част от закрития бивш следствен арест, който следва да бъде приведен в съответствие с изискванията или изведен от употреба.

6. РУП – гр. ТЪРГОВИЩЕ

Съществуват 2 помещения с нар и отделно помещение, оборудвано за непълнолетни. Помещението за УБДХ е оборудвано с 4 кревата и не отговаря на изискуемите 4 кв. м. на лице. Помещението е с размери 4.58 м. на 3.14 м., тоест обща площ 14.38 кв. м. От тази площ следва да се извади 2.5 кв. м (1.5 м. на 1.5 м.), тоест реалната жилищна площ е 12.38 кв. м. и съответства за настаняване на 3 лица. Помещението е без прозорец и достъп до дневна светлина (3 лукса).

7. РУП – гр. ОМУРТАГ

Помещенията за задържане са без достъп до дневна светлина и със слабо изкуствено осветление (3 лукса). Те са с размери, позволяващи задържане на максимум 3 лица. До момента на посещението са били задържани 61 лица за 2017 г.

8. РУП – гр. ГОРНА ОРЯХОВИЦА

Управлението разполага с 5 помещения за задържане. На площ от 12 кв. м. са разположени по 3 легла при осветеност 37 лукса. Има стая за разпознаване и за среща с адвокат. За 2017 г. до деня на посещението е имало 497 задържани лица.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. На председателя на общинския съвет в община Белене да предостави становище на общинския съвет относно закриване или запазване на затвора в гр. Белене и свързаните с това необходими мероприятия за отчитане на интересите на местното население.

2. На министъра на регионалното развитие и благоустройството да извърши преценка относно възможностите и срокове за построяване на мост в замяна на съществуващия понтон.

3. На министъра на правосъдието, съобразно предоставеното становище, да се произнесе относно запазване на затвора в гр. Белене с прогнозни срокове за реновиране на сградния фонд или евентуално режим на търпимост с определен срок и предстоящо закриване примерно след изграждане на нов затвор в друга община.

4. На министъра на правосъдието:

- Да вземе необходимите мерки за спазване на т. 31.5 от Европейските правила за затворите относно пазарни цени в лавките към затворите. Ако не може това да се реализира от ДПФЗД, да се върне старата система за отдаване на помещенията на лавките под наем по реда на Закона за държавната собственост.

- Да внесе за обсъждане във Висшия съдебен съвет възможностите за преустановяване на така наречения „съдебен туризъм на лишени от свобода“, съответно наличие или не на необходимост за промяна в нормативната уредба относно изнесени заседания на административен и окръжен съд в зали към местата за лишаване от свобода.

5. На главния директор на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията:

- Да издаде указания относно отмяна на текстове в инструкции на постове в лечебните заведения, допускащи постоянно фиксиране с белезници.

- Да издаде указания относно отмяна на инструкции, позволяващи използване на оръжие при опити за бягство и нарушаващи конституционното право на живот.

6. На министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието да създадат обща работна група за отмяна на Указа за борба с дребното хулиганство и въвеждане на обществени мерки и санкции или принудителни административни мерки в Закона за административните нарушения и наказания.

7. На министъра на вътрешните работи да измени Инstrukция № 8121з-78 от 24 януари 2015 г., като в чл. 58, ал. 2 се заличат думите „нар или“.

ДИМИТЪР БОНГАЛОВ
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН
МАХАНИЗЪМ И ОСНОВНИ
ПРАВА И СВОБОДИ НА ЧОВЕКА“